FELSEFE Sınıf-11

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU 20. YÜZYIL FİLOZOFLARININ FELSEFİ GÖRÜŞLERİNİN ANALİZİ / (F. NIETZSCHE)

Friedrich Nietzsche, 1844'te Almanya'nın doğu bölgesinin Leipzig yakınlarındaki Röcken' in küçük bir kasabasında doğmuştur. 1864'te Bonn Üniversitesi'nde Teoloji ve klasik filoloji alanında çalışmalara başladı. Felsefeye ilgisi Schopenhauer'ın 'İstenç ve Tasarım Olarak Dünya' kitabıyla başlar. Schopenhauer'un kıssadan hisse çıkaran üslûbu ve bulaşıcı karamsarlığı onu derinden etkiledi. Nietzsche felsefesinin ana çizgisi kendi çağına bir karşı çıkıştır. Çağındaki akılcılığa, felsefe dizgelerine, tarih akımlarına ve bütün değerlere bir karşı çıkış söz konusudur.

Alman filozof ve yazar Nietzsche, "Ebedi dönüş", "Güç istenci" ve "Üst-insan" kavramlarını felsefe dünyasına kazandırmıştır. F. Nietzsche'nin «Böyle Buyurdu Zerdüşt» adlı eserinden alınan bir metinden hareketle filozofun "güç istenci" anlayışını irdeleyelim.

KENDİNİ YENMEK ÜSTÜNE

• Sözümü dinleyin, acaba hayatın sırlarını çözüp köklerine ulaşabiliyor muyuz?

• Canlının bulunduğu her yerde güç iradesi buldum. Ve hizmetçinin iradesinde de efendi olmak arzusunu buldum.

• Daha zayıfın daha güçlüye hizmet etmesi için zayıfın iradesi kendinden daha zayıfa hâkim olmaya ikna eder. Fakat o, bu isteğe sahip çıkmaz.

• Küçük, büyüğün buyruğuna uyarken daha küçüğüne hâkim olmanın keyfini taşır. En büyük de güç iradesi uğruna varlığından vazgeçer.

• Özveri, hizmet ve sevgi bulunan yerde egemen olmak iradesi vardır. Zayıf olan, dolambaçlı yollardan kuvvetlinin kalbine ve kalesine sokulur ve güç çalar. Yaşam bana şu sırrını verdi, "Bak, ben kendini daima yenmeye mecbur olanım."

• Siz değer biçenler, iyi ve kötü hakkındaki sözleriniz ve değerlerinizle yanlışlık yapıyorsunuz.

• İyilik ve kötülükte bir yaratıcı olmak isteyen, önce bir yıkıcı olmaya ve değerleri yıkmaya mecburdur.

Nietzsche, Böyle Buyurdu Zerdüşt

Güç iradesi: Nietzsche'ye göre insan, tamamlanmamış bir varlıktır. Gerçek, her türden insandan gücü istemesini ve kullanmasını bekler. Güç isteğini kullanan insan, buna engel olan değerlerini terk eder ve eğer yerine yenilerini inşa ederse kendini yeniden kurabilir. Bu güç iradesidir. Bu durum insanın diğer insanlarla ilişkisinde de devam eder. İnsanlarda güçlü olma isteği vazgeçilemez duygudur. Bunu şu şekilde ifade eder: « Hayat olan yerde istem de olur, hayat istemi değil güç istemi» Mutluluk hazda değil güçlü olmaktadır. Böyle bir mutluluğa ulaşmak katı bir disiplin gerektirir. Bu ideal insan, üstün insandır. Üst insan ya da üstün insan yeryüzünün anlam ve amacıdır. Çünkü insan doğasına yakışan güçlü, korkusuz, acımasız olmaktır.

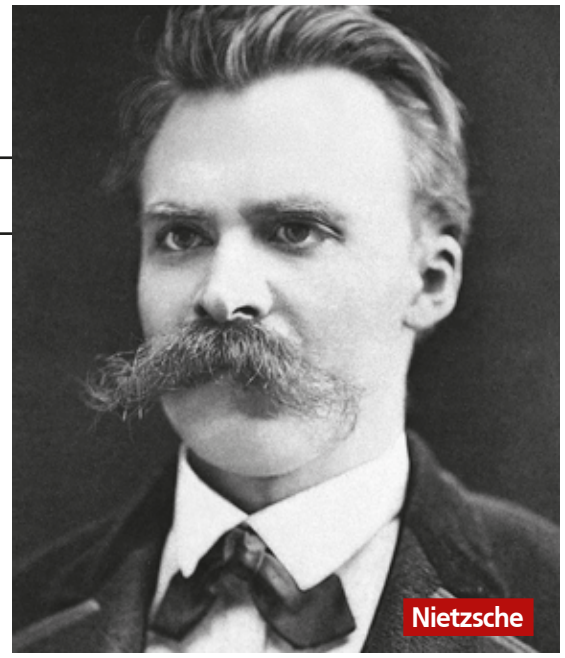
Efendi: Nietzsche felsefesinin esas temeli, «Hükmetme ve kudret iradesi» fikridir. Efendi, gurur ve güce değer verir. Efendi hem zihnini hem de bedenini iyi olarak görenleri kapsar.

Nietzsche'nin "yeni değerler inşası ve güç istenci" görüşü

Nietzsche, modern insanın benimsediği değerlerin geleneksel dayanaklarının çöktüğünü düşünmüştür. Prusya ordusu güçlenirken ve teknik ilerlemeler insanlığın geleceğiyle ilgili olarak büyük bir iyimserliğin doğuşuna yol açarken Nietzsche, modern insanı tam bir nihilizmin beklediğini savunmuştur. Bundan daha önemli olan Hristiyanlığın Tanrı'sına duyulan inancın sarsılmış, Hristiyan ahlakının dayanağını yitirmiş olmasıdır. Bu nedenle bütün dikkatini değerler alanına, bir yaşama felsefesine yöneltmiştir. Yeni bir ahlak anlayışı, yeni değerler sunmaya çalışmıştır. O, doğaları farklı olsa da tüm insanlarda ortak olan bir öge bulunduğunu söyler: Çevreye egemen olma dürtüsü. Ona göre bütün varlığın temelinde, daha güçlü olmaya yönelmiş bir istek, bir irade vardır. Nietzsche, canlı olanın, yaşayanın bulunduğu her yerde güçlü olma isteğinin bulunduğunu söyler. Yaşamın temel nedeni güçlü olma isteğidir. İnsanoğlu yalnızca kendini korumak ve yaşamak istemez; onun asıl istediği daha güçlü olmaktır.

YAŞAMA NEDEN BİR GÜÇ İSTENCİDİR?

Çünkü evrenin özü güçlülük istencidir. Savaşılan her yerde güçlülük için savaşılır. Bu evren özünde büyük bir güçtür, başı sonu olmayan bir güç; sürekli değişen, dalgalanan, çelişmelerden uyuma varan, hiçbir yorgunluk duymayan bir oluş. Bu evren bir güçlülük istencidir, başka bir şey değil. Yaşamda güçlüler hayatta kalabiliyorsa ahlakın amacı nasıl eşitlik, barış ve çıkarlarda uyum olabilir? Zamanın ahlakına savaş açan, insanlığı köle ahlakı dediği bu anlayıştan kurtarmaya çalışan Nietzsche, insanlara yeni değerler getirmeye çalışmıştır. Güçlü, bağımsız insanların egemenliğinde, bir sürü olarak gördüğü insanlıkta bir ilerleme olacağına inanır. Yeryüzünün anlam ve amacı üstinsandır. Üstinsan anlayışıyla insanlara yeni değerler, yeni hedefler ve yeni bir ideal getirmeye çalışmıştır. İnsanın ahlaki değerleri olduğu gibi benimsemek yerine yeni değerler yaratması gerektiğini savunur. İnsan değerleri hazır bulamaz, değerleri ona aktaracak kimse yoktur. İnsanoğluna, iyinin ve kötünün ne olduğunu anlatacak, açıklayacak, kabul ettirecek üstün otoriteler yoktur. İnsan yapayalnızdır ve hayatının anlamını, bağlanacağı değerleri yeni baştan özgürlük içinde kendisi yaratmak zorundadır. O, zamanın ahlakını **köle ahlakı** olarak nitelemiştir. İnsanlığı bu köle ahlakından

kurtarma çabası veren Nietzsche, bunun yerine **efendi ahlakını** önermiş ve böylelikle insanlara yeni amaçlar, yeni değerler getirmeye çalışmıştır.

Toplumsal yaşamda özgür birey olmak için Nietzsche' ye göre insan, aklını egemen kılmalı, sorgulamayı, eleştirmeyi bilmeli, ön kabullerden zihnini arındırmalı ve hiçbir şeyi kutsal olarak görmemelidir. Nietzsche'nin felsefe öğretisi, kendi çağına tümden bir karşı çıkıştır. Onun amacı, insanı akılcılığın kıskacından kurtarıp, insanın kendisi üzerinden düşünmesini sağlamaktır.

Ona göre Tanrı ölmüştür ve insanlar Dünya'da yapayalnız kalmışlardır. Bu yüzden insanlar Tanrı'dan bekledikleri umut ve isteklerini bir kenara bırakıp kendilerini Dünya'ya adamalılar. Böylelikle düşünce ile yaşam arasında bağ kurulması daha kolay olur.

Kendisini bir ahlâk karşıtı olarak tanımlar ve kasıtlı olarak kötüye yönelen biri olmadığını, var olan ahlâkın ötesinde bir ahlâk anlayışı hedeflediğini belirtir. Nietzsche eyleme geçerken sürü psikolojisinden kurtulup kendi irade istenciyle karar almanın önemine değinir. Nietzsche'ye göre acılar, bizi olgunlaştıran, yoğuran ve bizi biz yapan olaylardır. Ona göre, hayat ve onun getirdiği acılar reddedilmesi gereken şeyler değil; aksine dolu dolu yaşanması ve sonuna kadar tadına varılması gereken şeylerdir.

SORULAR:

Soru:1

Nietzsche, insana değerlerin yeniden değerlendirilmesi görevini yüklemiştir.

Nietzsche bu görevi yapabilecek insanı aşağıdakilerden hangisi ile ifade eder?

A) Üst insan
B) Bilge insan
C) Özgür insan
D) Egoist insan
E) Ödeve uyan insan

Cevap: A

Soru:2

Bütün "böyleydi"leri, "Böyle istiyordum."hâline dönüştürmek! Bence kurtuluş budur. **Nietzsche'nin** "Böyle Buyurdu Zerdüşt" adlı eserinde dile getirdiği görüşte vurgulanmak istenen temel kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nesnellik
B) İrade
C) Adalet
D) Vicdan
E) Kesinlik

Cevap: B

Soru: 3

Nietzsche, "Nerede canlı gördümse ben, orada kudret iradesi gördüm. Uşağın iradesinde bile efendi olma iradesi gördüm. Daha güçlüye, kendi iradesi kandırır zayıfı hizmet etmeye, daha zayıflara efendilik etmek istediğinden bu irade. Tek hazdır bu onun vazgeçmek istemeyeceği. Ve küçük nasıl baş eğerse büyüğe, en küçüğün tepesinde keyif sürebilip hükmedebilsin diye, en küçük de öyle baş eğer ve tehlikeye atar hayatını kudret uğruna." der.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) İnsanoğlunun temel isteği güçlü olmadır.
B) İnsan için mutluluk güç istencindedir.
C) Güç istenci canlılarda temel arzudur.
D) Güç istenci daima iyiyi istemektir.
E) Canlı yaşamının doğasında hükmetme isteği vardır.

Cevap : D